

Світова політика

УДК 323.1: (470+571)

*Алексейченко О. В.**

*Доцент кафедри міжнародних відносин Інституту міжнародних відносин
Міжрегіональної академії управління персоналом*

ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЩОДО «ЗАМОРОЖЕНИХ» КОНФЛІКТІВ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ

Визначено особливості політики Російської Федерації в зоні «заморожених» конфліктів в Придністров'ї, Абхазії, Південній Осетії і Нагірному Карабасі. Доведено, що головним геополітичним мотивом участі Кремля в урегулюванні конфліктів є прагнення домогтися від провідних держав світу, передусім від США, визнання пострадянського простору «сферою особливої відповідальності» Росії.

Ключові слова: *політика, «заморожений» конфлікт, посередники, спостерігачі, пострадянський простір, Російська Федерація, геополітичний інтерес.*

Постановка проблеми. Етнополітичні конфлікти на пострадянському просторі, що дістались у спадок від Радянського Союзу незалежним Молдові, Грузії, Азербайджану і Вірменії стали не тільки проблемою цих держав. Як джерело нестабільності конфлікти перетворилися на міжнародну проблему, позаяк прямо чи опосередковано у протистояння були втягнуті держави-сусіди, а до врегулювання конфліктів залучено таких провідних акторів світової політики як Російська Федерація, США, Європейський Союз.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Передісторія конфліктів на пострадянському просторі і роль у їх ескалації проблеми кордонів, визначених радянською владою згідно імперського принципу «розділяй і володарюй», доволі докладно вивчені істориками [3; 8], правознавцями [1] і політологами [4–5; 9–13; 15–19]. Проте поза контекстом цих праць часто-густо залишався такий важливий для розуміння суті кон-

фліктів аспект, як вплив зовнішніх сил на ситуацію у зоні етнічного протистояння. Найбільший вплив на перебіг конфліктів і перетворення їх на «заморожені» справила держава- правонаступниця СРСР — Російська Федерація, адже головний геополітичний мотив участі Кремля в урегулюванні конфліктів — домогтися від провідних держав світу, передусім від США, визнання пострадянського простору «сферою особливої відповідальності» Росії.

Метою статті є визначення особливостей політики і з'ясування геополітичних інтересів Російської Федерації в зоні «заморожених» конфліктів на пострадянському просторі.

Виклад основного матеріалу. Конфлікт у Придністров'ї. Коли на початку 1992 р. протистояння офіційного Кишинєва з самопроголошеною Придністровською Молдавською Республікою (ПМР) переросло у «гарячу» фазу, вирішальний внесок у сепарацію східного регіону Республіки Молдова зробила 14-та російська армія, дислокована ще з часів СРСР на лівому березі Дністра. Неприкрите втручання Кремля у внутрішні справи суверенної Молдови, що офіційно пояснювалось наміром припинити кровопролиття у зоні конфлікту, мало передусім геополітичний підтекст. Придністров'я є важливим військово-стратегічним плацдармом Росії, що забезпечує їй вплив у Південно-Східній Європі та на Балканах. Збереження статусу ключової фігури на цьому просторі дозволяє РФ суттєво обмежувати прозахідні устремління Молдови, артикульовані першим президентом Мірчею Снегуром, та гальмувати процес посилення впливу ЄС, НАТО і США в регіоні. Позаяк Росія не має намірів долучитися до процесу європейської інтеграції, а прагне одноосібного лідерства у Східній Європі, на неї очікують непрості відносини із Заходом. Такі претензії Росії, безумовно, призведуть до зіткнення інтересів, а отже, й до поновлення небезпеки регіональної конфронтації в Європі. В таких умовах роль придністровської проблеми, а також її впливу на міжнародні процеси суттєво зростають.

Суттєвим важелем посилення позицій Росії в Придністров'ї виступає наявність на території лівобережжя Дністра російських озброєнь. Згідно зі Стамбульськими домовленостями 1999 р. Росія зобов'язувалась ліквідувати їх до 2002 р. Але, попри часткове виконання Москвою взятих зобов'язань, основна частина озброєнь так і залишається на цій території. Крім очевидного небажання влади Придністров'я втрачати військові ресурси, що надають відчуття захищеності від потенційного військового тиску Молдови, причиною невирішеності цього питання

є небажання Росії залишити останній військовий форпост в цьому регіоні і, таким чином, втратити один з дієвих важелів впливу на ситуацію в ньому, адже Придністров'я є також засобом політичного впливу Росії на Україну. Саме тому ПМР є стратегічним партнером Російської Федерації. Орієнтований на Росію Тирасполь дозволяє їй здійснювати вплив на культурно подібні йому області Півдня та Сходу України, Кримську автономію. Проблемне питання культурно-ідеологічної орієнтації населення останнього викликає занепокоєння української влади щодо територіальної цілісності держави та є специфічним інструментом політичного тиску на неї з боку Росії.

Ще одним важелем впливу Росії в Придністров'ї є інститут російського громадянства. Станом на 2000 р. Росія надала своє громадянство понад 60 тис. придністровців і посилено збільшує цю гігантську для маленького регіону кількість. Про важливість інституту громадянства та його потенційного використання як інструменту тиску на офіційний Кишинев, промовляє як досвід введення російських військ до Південної Осетії у серпні 2008 р. під приводом «захисту прав співвітчизників», так і стійке переконання російської громадськості в тому, що підґрунтям конфлікту в Придністров'ї стало «порушення інтересів російськомовного населення» [14].

Крім цього фактора, на особливу увагу заслуговує і ставлення Москви до посередницької місії Києва, а саме до посилення її ролі в Придністров'ї. Зі зміною зовнішньополітичних пріоритетів України та зростання її ваги в переговорному процесі як сили, що найбільше влаштовує Кишинів, Тирасполь, Брюссель і Вашингтон, відповідно виникає небезпека (з точки зору Кремля) щодо зменшення ваги Росії та її можливостей утримувати статус визначального гравця в районі Чорноморського басейну.

Політична криза 2009–2012 рр. в Молдові відклала реалізацію російського плану мирного врегулювання — так званого «Плану Козака-2», що передбачає федералізацію Молдови, де Придністров'я стає рівноправним суб'єктом. Хоча на час відходу від влади колишнього президента Молдови В. Вороніна (у вересні 2009 р.), Росія була досить близькою, аби переговорний формат 5+2 (Росія, Україна, місія ОБСЄ, ЄС, США, Молдова, Придністров'я) трансформувати в 2+1 (Молдова, Придністров'я і Росія) і саме в ньому досягти згоди з приводу російського сценарію врегулювання. Важливим моментом тут є те, що після визнання незалежності Південної Осетії та Абхазії Росія має намір про-

демонструвати всьому світу, що вона здатна вирішувати «заморожені» конфлікти не лише силовими діями, а й за столом переговорів.

У зв'язку з цим міжнародні посередники і спостерігачі на переговорах щодо придністровського врегулювання мають враховувати те, що для Росії вирішення конфлікту в Придністров'ї можливе лише на підставі її власного плану. Щоби переконати світову спільноту в тому, що російський план найкращий, у пресу та експертне середовище вкидаються версії про приєднання Молдови до Румунії та входження Придністров'я до складу України [1]. Проте насправді переконувати в перевагах російського плану треба нове керівництво Республіки Молдова, що не готове сприяти федералізації країни за кремлівським сценарієм. Відтак у «замороженій» фазі конфлікт у Придністров'ї ще може перебувати дуже довго. І, як не парадоксально, саме в цьому полягає головний геополітичний інтерес Кремля, позаяк дозволяє Росії залишатися в регіоні задля тиску на Молдову й Україну.

Грузинсько-абхазький конфлікт. Як і у ситуації з Придністров'ям, позиція Росії стала важливим чинником ескалації грузинсько-абхазького конфлікту влітку 1992 р. Саме тоді нове керівництво Грузії на чолі з Е. Шеварднадзе, намагаючись виправити помилки першого президента країни З. Гамсахурдіа, що взяв курс на створення унітарної держави, ввело війська в Абхазію, щоб встановити контроль над її територією. Однак з відкритим втручанням в грузинсько-абхазький конфлікт традиційних союзників Абхазії — гірських народів Кавказу, а також негласною підтримкою сепаратистів дислокованими в Абхазії підрозділами Збройних Сил Російської Федерації (нині — миротворчими силами у зоні грузинсько-абхазького конфлікту), доля протистояння була вирішена на користь Сухумі. Прикметно, що прихована військова допомога Росії бунтівному абхазькому регіону була надана тоді, коли Грузія відмовилася вступати до СНД, а Абхазія всіляко виявляла свою лояльність до Росії та СНД.

Відтоді позиція Абхазії у конфлікті характеризується крайнім радикалізмом. Більшість її населення не вірить у можливість проведення паритетних переговорів, що значною мірою зумовлене прагненням реінтеграції Абхазії до складу Грузії і вимогою офіційного Тбілісі про повернення на абхазькі терени 300 тис. біженців, переважно грузинів. Відтак населення Абхазії розглядає законні вимоги грузинської сторони, що базуються на нормах міжнародного права, як невинуватий тиск та спробу повернути території, що не належать Грузії. Спроби Тбілісі

відстоювати ідею об'єднання всіх народів Грузії в єдиній незалежній державі викликають обурення абхазької сторони, призводять до загострення протистояння. Незважаючи на максимально прийнятні умови автономії, абхазці не сприймають ці пропозиції як виправдані і воліють спиратися на дипломатичну і матеріальну підтримку незалежності Абхазії з боку Росії.

За правління в Грузії у 1992–2003 рр. Е. Шеварднадзе влада країни готова була дотримуватися курсу стратегічного партнерства з Росією за умови, що Росія розглядатиме Абхазію як складову Грузії. Співробітництво з Росією мало допомогти грузинам вирішити абхазьку проблему. Зацікавлена в отриманні необхідної кількості озброєнь, що згодом мала перейти в її власність, Грузія свого часу підписала договір про розміщення російських військових баз на її території. Положеннями цього договору передбачалось відновлення територіальної цілісності Грузії, допомога Росії у створенні грузинської армії, роззброєння сепаратистських формувань. Проте жодна з цих умов не була виконана. Тому грузинським політикумом все частіше порушувалося питання про виведення з території Грузії всіх російських військ і можливий вихід Грузії з СНД.

Водночас Росія постійно вимагала продовження мандату перебування російських миротворчих сил в Абхазії. Ці вимоги, однак лише поглиблювали конфронтацію. У середині липня 2006 р. парламент Грузії прийняв резолюцію з вимогою виводу російських миротворчих сил з Абхазії й Південної Осетії. У відповідь на це парламент Абхазії закликав всі країни, у тому числі Росію, «негайно розпочати процес офіційного визнання незалежності Республіки Абхазія», а також вирішив звернутися до ООН, ОБСЄ й інших міжнародних організацій із проханням «припинити мілітаристські плани грузинського керівництва» [2].

Після проголошення незалежності Косова і визнання її країнами Заходу у 2008 р., проблема міжетнічних конфліктів в Грузії постала з новою силою. З одного боку, російські військові бази й миротворчі сили, розташовані в зонах грузинсько-осетинського й грузинсько-абхазького конфліктів, розглядаються в Національній військовій стратегії Грузії як загрози національній безпеці країни. З іншого, бажання Грузії вступити до НАТО провокує РФ на більш активну підтримку сепаратистських територій в Грузії.

Наприкінці квітня 2008 р. над Абхазією був збитий безпілотний літак-розвідник, що залетів з території Грузії. Цей інцидент викликав

серйозний міжнародний скандал. Грузія звинуватила Росію в тому, що її військово-повітряні сили збили літак, а також зажадала розгляду цього випадку в Раді Безпеки ООН. Тим часом РБ ООН не прийшла до єдиної думки із приводу ситуації в Абхазії. З обох питань — про зміцнення зв'язків Росії й невизнаних республік і про політ грузинського безпілотного літального апарата — члени Ради заслухали лише думку Росії.

Після цих подій, ситуація в зоні грузино-абхазького конфлікту різко загострилася. Москва ввела в Абхазію додаткові сили миротворців. А Тбілісі розцінив цей крок як військову агресію, однак цей крок Кремля, як показали наступні події, був лише однією з ланок плану Росії остаточно відірвати від Грузії Абхазію і Південну Осетію, реалізованого у серпні 2008 р. внаслідок п'ятиденної російсько-грузинської війни у Цхінвальському регіоні Грузії.

Грузинсько-південно-осетинський конфлікт. Це протистояння значною мірою спровоковане рішенням про створення на етнічній грузинській території Південно-Осетинської автономної області у 1922 р. Проголошуючи це штучне утворення, російські більшовики знехтували історичні реалії, позаяк до так званої «Південної Осетії», було включено не лише гірську частину Кавказького хребта, а й його передгір'я та низовину, заселені переважно грузинським населенням, в тому числі міста Цхінвалі, Алагорі, Джаву.

Грузинсько-південно-осетинський конфлікт був спровокований рішенням Південно-Осетинської обласної ради про перетворення її на автономну республіку у складі Грузії 10 листопада 1989 р. Наступного дня грузинський парламент скасував це рішення, а 23 листопада 1989 р. близько 20 тис. громадян Грузії здійснили марш на адміністративний центр автономної області м. Цхінвалі, організований екс-дисидентом З. Гамсахурдіа і першим секретарем ЦК Компартії Грузії Г. Гумбарідзе для «захисту грузинського населення» автономії. Учасників маршу не пустили до міста підрозділи внутрішніх військ МВС СРСР, але кров все ж пролилася.

Восени 1990 р. Південно-Осетинська обласна рада, спираючись на закон СРСР від 26 квітня 1990 р., що передбачав розширення прав радянських автономій, проголосила область Південно-Осетинською Радянською Демократичною Республікою і звернулася до Москви з проханням про визнання її незалежним від Грузії суб'єктом радянської федерації. У відповідь на це, в грудні 1990 р. офіційний Тбілісі ліквіду-

вав Південно-Осетинську АО і розпочав блокаду регіону, що тривала до липня 1992 р.

Економічна блокада супроводжувалась військовим протистоянням обох сторін конфлікту, особливо запеклим воно стало після того, як в результаті референдуму, проведеного південно-осетинським керівництвом 19 січня 1992 р., 90% його учасників висловились за приєднання регіону до Росії. Бойові дії, що продовжувались (з перервами) до липня 1992 р., були припинені за посередництва Росії, що розмістила на території Південної Осетії свої миротворчі сили. Наслідки грузинсько-осетинського конфлікту 1992 р. трагічні: 93 спалених села, понад тисячу убитих, від 40 до 100 тис. біженців.

Протягом часу, що минув з часу грузинсько-осетинського конфлікту 1992 р., Росія послідовно озброювала і зміцнювала південно-осетинський сепаратистський режим, роблячи відверту ставку на відокремлення цього регіону. Також Росія активно надавала місцевим мешканцям російське громадянство (їх чисельність, за неофіційними даними, складає понад 90% населення Цхінвальського регіону), що стало одним із «законних» приводів для проведення у серпні 2008 р. Росією військової операції з «примусу до миру» суверенної Грузії на території Південній Осетії. Міжнародні наслідки цієї операції відомі — остаточна втрата Грузією юрисдикції над територіями Південної Осетії і Абхазії і визнання цих самопроголошених державних утворень Росією, Нікарагуа, Венесуелою і Науру.

Конфлікт у Нагірному Карабасі. Нагірно-карабаський конфлікт між Вірменією і Азербайджаном став, за великим рахунком, наслідком виконання настанови наркома у справах національностей РСФРР Й. Сталіна поділяти кавказькі народи, щоби не допустити їхнього спільного спротиву радянській владі. В результаті на території, де традиційно переважало вірменське населення, у 1924 р. було проголошено Нагірно-Карабаську автономну область (НКАО), що у 1936 р. увійшла до складу Азербайджанської РСР. Вірменська еліта неодноразово прагнула спонукати Москву передати Карабах Вірменській РСР, однак союзний центр не підтримував цих вірменських прагнень.

Каталізатором конфлікту стала резолюція Ради народних депутатів НКАО про клопотання перед Верховними Радами Вірменської РСР, Азербайджанської РСР і СРСР щодо передачі області зі складу Азербайджану до складу Вірменії. Цей крок був підтриманий масовими демонстраціями у Вірменії й одночасно викликав протест

в Азербайджані. Зіткнення поблизу азербайджанського м. Аскеран натовпу азербайджанців і місцевої міліції, під час якого було використано зброю, призвело до людських жертв і стало початком збройної фази конфронтації. Обидві сторони розпочали формування бойових загонів, придбання озброєнь і військової техніки. Азербайджан вдався до економічної блокади Нагірного Карабаху. У відповідь 1 грудня 1990 р. Верховною Радою Вірменської РСР було прийнято рішення про створення єдиної Вірменської Республіки, до складу якої в односторонньому порядку включено Нагірний Карабах. Із розпадом СРСР конфлікт фактично перетворився з внутрішнього міжетнічного у міждержавний — між Азербайджаном та Вірменією.

Ескалація Нагірно-карабахського конфлікту у 1992–1993 р. спричинила втручання ООН, НБСЄ та інших міжнародних організацій, які намагались припинити збройну конфронтацію. Але спроби посередництва в переговорах принесли лише тимчасове зниження інтенсивності бойових дій. У жовтні 1993 р. черговий наступ вірменських сил призвів до втрати Азербайджаном шести адміністративних районів з містами Фізулі та Кельбаджар. 18 лютого 1994 р. в Москві міністрами оборони Азербайджану й Вірменії за посередництвом міністра оборони Росії П. Грачова був підписаний Протокол про повне припинення вогню та воєнних дій, а також досягнуті умови розведення військ ворогуючих сторін на узгоджені рубежі.

Важливу роль в урегулюванні конфлікту прагнуть відігравати міжнародні організації, хоча на його початку особливої активності не виявляли. Так, ООН тривалий час залишалася пасивним спостерігачем, обмежившись резолюціями Ради Безпеки, в яких засуджувались військові дії і підтверджувалась територіальна цілісність «усіх держав регіону», без конкретизації агресора. Усю роботу з вирішення конфлікту ООН передоручила НБСЄ, яка вже в березні 1991 р. сформувала комітет з 19 членів для врегулювання конфлікту і зробила все, щоб його припинити і не дати Росії від виглядом проведення миротворчої операції повернутися до Азербайджану.

Росія, що намагалася повернути контроль над колишнім радянським кордоном з Туреччиною та Іраном на азербайджанській ділянці, щоби забезпечити свою долю у нафтових багатствах Азербайджану, не досягнувши своєї мети, стала усіяло заважати роботі Мінської групи НБСЄ, створеної 24 березня 1992 р. під час Гельсінського засідання Ради НБСЄ на базі конференції НБСЄ щодо Нагірного Карабаху. У 1997 р. перего-

ворний процес по врегулюванню проблеми Нагірного Карабаху очолили співголови від США, Росії і Франції.

США, яким украй невидідна дестабілізація обстановки в багатому на енергоносії регіоні, вважають що взаємоприйняте рішення проблеми повинні знайти тільки два президенти — Азербайджану та Вірменії при можливому підключенні до двостороннього діалогу керівника Нагірного Карабаху [6].

Кремль, не бажаючи уступати ініціативу в посередницькій місії Білому дому, намагався перевести процес врегулювання Нагірно-Карабаського й інших конфліктів на Південному Кавказі в площину відносин чотирьох держав — Росії, Азербайджану, Вірменії і Грузії. В Нагірному Карабасі Росія, в руках якої, як зазначав у 1997 р. президент Азербайджану Гейдар Алієв знаходиться «ключ до вирішення проблеми Карабаху» [7], грає у свою звичну на пострадянському просторі гру — виступає у ролі військового союзника Вірменії (через спільну участь двох країн в ОДКБ і розташування російської військової бази у вірменському Гюмрі) і, водночас, переозброює азербайджанську армію, продаючи офіційному Баку зброю на сотні мільйони доларів.

Таким чином, процес врегулювання нагірно-карабаського конфлікту затягується через зіткнення в регіоні стратегічних інтересів США і Росії. Тому можна з упевненістю сверджувати, що проблема Нагірного Карабаху знайде своє остаточне вирішення лише в двох випадках: або при гармонізації російсько-американських відносин, або при повному відході з регіону однієї з цих двох провідних світових потуг. Позаяк такі перспективи в найближчому майбутньому нездійсненні, швидкого врегулювання конфлікту очікувати не доводиться.

Висновки. Аналіз участі Російської Федерації у врегулюванні етно-політичних конфліктів на пострадянському просторі показав, що усі вони перебувають у «замороженому» стані в силу геополітичних обставин та факторів, головним з-поміж яких є російський геополітичний інтерес. Його ідеологічним підґрунтям виступають неосталіністські ідеологічні кліше та ментальні архетипи кремлівської пропаганди часів «холодної війни», що успішно реанімуються у масовій свідомості і вагомо впливають на політичну самосвідомість та поведінку пересічних росіян. Особливо наполегливо експлуатується ідея витіснення Росії з територій, що історично перебували під її впливом. Залишитися там будь-якою ціною, в тому числі й через підтримання у «замороженому»

стані етнополітичних конфліктів — ось головна зовнішньополітична мета і геополітичний інтерес Росії на пострадянському просторі.

Список використаних джерел:

1. Абдулатипов Р. Г. Этнополитические конфликты в странах СНГ: некоторые миротворческие и правовые механизмы разрешения/Р. Г. Абдулатипов. — Баку, 1996. — 365 с.
2. Абхазский парламент призвал мировое сообщество незамедлительно признать Республику Абхазия. 20.07.2006. [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://president.org.ua/news/news-119429/>.
3. Бирюков С. Непризнанные государства: историческая эволюция и современный статус. [Электронный ресурс]/С. Бирюков. — Режим доступа: <http://www.apn.ru/publications/comments1968.htm>
4. Богданович В. Ю. Конфликты и войны после распада СССР/В. Ю. Богданович, А. Я. Маначинский, Ю. В. Егоров, В. А. Муха, А. А. Бортник. — К.: Вид-во «Кий», 2008. — 420 с.
5. Гарнетт Ш. В. Чи настане мир у Придністров'ї/Ш. В. Гарнетт, Р. Лебенсон//Політика і час. — 2003. — № 5. — С. 51–63.
6. Григорян А. Возможно ли скорое урегулирование Нагорно-Карабахского конфликта?/А. Григорян//Независимая газета. — 21 февраля.
7. Дипломатия мира. — Баку: Изд-во «Азербайджан», 1997. — 376 с.
8. Дорошко М. С. Конфлікт у Придністров'ї: політичне підґрунтя/М. С. Дорошко//Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наук. праць. — К.: Київ. нац. ун-т імені Т. Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2005. — Вип. 53. — Ч. 2. — С. 13–14.
9. Здравомыслов А. Г. Межнациональные конфликты в постсоветском пространстве/А. Г. Здравомыслов. — М.: Аспект Пресс, 1999. — 286 с.
10. Золян С. Нагорный Карабах: проблема и конфликт/С. Золян. — М.: Изд-во «Лингва», 2001. — 435 с.

11. Кава О.С. Причины виникнення придністровського конфлікту наприкінці 80-х років ХХ століття/О.С. Кава//Магістеріум.— Випуск 17. Історичні студії.— К.: НАУКМА, 2004.— С. 74–80.
12. Корнелл С. Конфликт в Нагорном Карабахе: динамика и перспективы решения. [Електронний ресурс]/С. Корнелл.— Режим доступу: http://www.sakharov-center.ru/azrus/az_016.htm
13. Межэтнические отношения и конфликты в постсоветских государствах/В.А. Тишков, Е.И. Филиппова.— М.: Аспект-Пресс.— 2001.— 485 с.
14. Молдавия готовится к новой войне с Приднестровьем. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.km.ru/v-rossii/2013/06/20/situatsiya-vokrug-pridnestrovyu/714160-moldaviya-gotovitsya-k-novoi-voine-s-prid>
15. Перепелица Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи/Г.М. Перепелица.— К.: Стилос — ПЦ «Фоліант», 2003.— 256 с.
16. Придністровська проблема: погляд з України.— К.: Істина, 2009.— 272 с.
17. Тренин Д. Казус Косово: Политические перспективы непризнанных государств на территории бывшего ССР и альтернативные стратегии «размораживания» постсоветских конфликтов/Д. Тренин//Pro et Contra.— 2006.— Т. 10.— № 5–6 (36).— С. 6–21.
18. Тукмаков Д. Приднестровье на карте региональных интересов. [Електронний ресурс]/Д. Тукмаков.— Режим доступу: <http://www.apn.ru/publications/article1963.htm>
19. Aivazian A. Possible Solutions to the Nagorno-Karabagh Problem: a Strategic Perspective. [Електронний ресурс]/А. Aivazian.— Режим доступу: http://artsakhworld.com/Armen_Aivazian/NK_Problem_Solution/Index.html

Стаття надійшла до редакції 24.08.2013 р.

Алексейченко А. В. Политика Российской Федерации по отношению к «замороженным» конфликтам на постсоветском пространстве

Выявлены особенности политики Российской Федерации в зоне «замороженных» конфликтов в Приднестровье, Абхазии, Южной Осетии и Нагорном Карабахе. Доведено, что главным геополитическим мотивом участия Кремля в урегулировании конфликтов есть стремление добиться от ведущих стран мира, прежде всего от США, признания постсоветского пространства «сферой особой ответственности» России

Ключевые слова: *политика, «замороженный» конфликт, посредники, наблюдатели, постсоветское пространство, Российская Федерация, геополитический интерес*

Alexeychenko A. V. Policy of the Russian Federation on the «frozen» conflicts in the Post-Soviet area.

The article specifies the features of the Russian Federation's policy in the area of «frozen» conflicts in Transnistria, Abkhazia, South Ossetia and Nagorny Karabakh. It is proved that the main geopolitical aim of the Kremlin' involvement in the conflict settlement is the desire to achieve the recognition of the Post-Soviet area as «the sphere of special responsibility» of Russia by the leading nations of the world, especially by the USA.

Keywords: *policy, «frozen» conflict, mediators, observers, Post-Soviet area, the Russian Federation, geopolitical interest.*